

Nieuwsbrief Hanneke Eggels – november 2018

Politicus zonder Partij

Het Europees Parlement biedt gastvrijheid aan een Week over Mensenrechten van 19 tot 23 november om de herdenking te vieren van 70 jaar *Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*.

En - met een ezelsbruggetje - eind november houdt de stichting Menno ter Braak in de Universiteitsbibliotheek Leiden de jaarlijkse bijeenkomst, waarbij boeken uit Ter Braaks' bibliotheek in de UB in lezingen aan de orde komen. Dat heeft mijn bijzondere interesse. Mijn doctoraalscriptie uit 1984 aan UL was immers getiteld: *Menno ter Braak, een existentialist?* Geïnspireerd na wetenschappelijke bestudering van zijn toonaangevende essays 'Politicus zonder Partij', 'Van oude en nieuwe Christenen' en 'Een nieuwe elite' publiceerde ik over Ter Braak en zijn bibliotheek, zijn boeken en zijn ideeën in *NRC* en *De Groene Amsterdammer*.

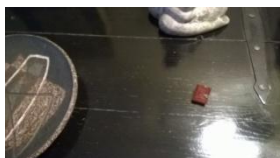

foto: de complete Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in miniatuurboekje in Beesel

1992

'Libertinage. Ha, alweer een discussie over de rol van de intellectueel!' In: *De Groene Amsterdammer* Jrg. 116, nr. 47, p. 23-24, 1992

1999

'Intellectueel moet zich verre houden van politiek' In: *NRC Handelsblad*, 13 januari 1999

2006

De queeste van Menno ter Braak. Een scherf van het volmaakte. ' In: *Nieuw Letterkundig Magazijn* Jrg. 24, nr. 1, augustus 2006, p. 1-7

In debat als advocaat van de duivel?

Begin volgend jaar ga ik in debat voor de Haagse Kunstkring met een studiegenote uit Leiden die enige tijd na haar afstuderen geïnteresseerd raakte in het werk van de familie Mann. Zij publiceert binnenkort weer een boek over *Thomas Mann*, een Duitse Nobelprijswinnaar Literatuur. Mann zag aanvankelijk *geen* rol voor een schrijver in het politieke debat. Margreet den Buurman vroeg mij als publicist over het intellectuele gedachtegoed van Menno ter Braak bij haar boekpresentatie als advocaat van de duivel de positie van de *wel* politiek geëngageerde broer Heinrich Mann in het debat in te nemen.

Dat kan ik niet, zei ik haar, daarvoor ken ik het werk van Heinrich Mann niet voldoende. Wel deel ik nu en later bij het tweegesprek voor het publiek van de Haagse Kunstkring mijn eigen opvattingen over intellectuelen en haar publieke rol- zoals die zich in de loop van de jaren ontwikkelden.

Als een politica zonder partij stelde ik me in 1992 in mijn artikel in De Groene Amsterdammer *'Ha, alweer een discussie over de rol van de intellectueel'* nog ironisch aan de zijlijn van het politieke debat op. Later, in 1999, kopte mijn NRC column *'Intellectueel moet zich verre houden van politiek'*. Met enige bewondering maar ook met scepsis en afstand eindigde ik deze column vanuit de fauteuil van Menno ter Braak met een citaat van **Erasmus** *'Maar een wijf dat wijs wil zijn, is dobbel sot'*.

Het intellectuele engagement van de schrijver

Want een politicus is immers een doener, een *problem solver*. Daarmee is Haagse besluitvorming gebaat. *'Show, don't tell'* en nog een citaat *"For evil to flourish, it only requires good men to do nothing"* (Simon Wiesenthal). Er is moed nodig voor een bekwaam politiek beleid. Een intellectueel nuanceert van haver tot gort. Aardig voor een indringend wetenschappelijke besluitvorming tot diep in de nacht, maar wel onpraktisch in de dagelijkse praktijk van faillissementen van ziekenhuizen en het verdedigen van landsgrenzen en een kinderpardon.

Mijn Holland Debate in de Tweede Kamer

Mijn stelling *'Intellectueel moet zich verre houden van politiek'* werd geselecteerd voor een debatwedstrijd tussen *Holland Debate* en leden van de Tweede Kamer in 2000 en diende als brandstof voor nieuwe Tweedekamerleden op het Binnenhof in Den Haag. Ik zat alert op de 1^e rij van de zaal en wachtte de debatten als leverancier van brandstof geïnteresseerd en gespannen af. Wie zou winnen? Maar ook: Aan het eind was mijn prikkelende stelling tot mijn verwondering niet aan bod gekomen. Op dus naar de jury en de organisatie. Waarom niet? Wat speelde er? Op de valreep was mijn stelling bij de voorbesprekingen die middag, toen ik als invit e al in de trein zat, wegens een definitiekwestie gesneuveld. De in de wandelgangen gangbare definitie van 'Intellectueel' stuitte namelijk volgens de jury op meerduidigheid, wat ten koste zou gaan mijn stelling in het debat.

Uit de Wikipedia had de jury echter meteen een sluitende definitie van een *intellectueel* kunnen halen, waaruit tevens blijkt dat die altijd een *publieke* rol heeft. Lees maar, er staat wat er staat:

Intellectueel (persoon)

Een **intellectueel** is een persoon met een grote algemene ontwikkeling, een goed ontwikkeld oordeelsvermogen, die **betrokken is bij het wetenschappelijk, maatschappelijk en cultureel debat**. Intellectuelen worden vaak beschouwd als de hoeders en voortbrengers van de cultuur. De verzameling van intellectuelen in een maatschappij wordt soms aangeduid met het begrip [intelligentsia](#).

Het begrip intellectueel is in gebruik sinds de [Dreyfusaffaire](#), toen een aantal mensen zich bekommerden om de onterechte veroordeling van kapitein Dreyfus. Deze mensen werden vervolgens intellectuelen genoemd.

Kenmerken

- *Onafhankelijkheid.* Het standpunt van de intellectueel is niet gebonden aan specifieke belangen, waardoor hij vrij is om aan elke belanghebbende partij in een kwestie kritische vragen te stellen. De intellectueel verdedigt soms het standpunt van de universaliteit. Een waarde die door intellectuelen regelmatig wordt toegejuicht, is het vermogen een onafhankelijk en autonoom leven te leiden.
- *Kritisch denken.* Een intellectueel vraagt graag aandacht voor wat anderen het liefst vergeten. Hij neemt vaak het voortouw in een aanval op de gevestigde orde en op gangbare opvattingen en conventies.
- *Betrokkenheid.* De intellectueel is veelal **betrokken bij de toestand in de wereld met betrekking tot waarheid, gerechtigheid, meningsvorming en smaak.** Hij gaat er meestal van uit dat hij **maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft en politiek stelling moeten nemen.** Intellectuelen worden daarom soms het geweten van de natie of de wereld genoemd.

Invloed Hoewel verschillende intellectuelen verschillende ideeën hebben, hebben zij het verlangen invloed uit te oefenen op de wereld gemeen. Aan intellectuelen is in het verleden vaak een grote invloed toegedicht. Het gezag van de intellectueel berust op de aanspraak dat hij namens de gehele samenleving optreedt en spreekt.

Ha, alweer een discussie over de rol van de *publieke* intellectueel!

Wetenschappelijke topics zijn actuele lezingen, artikelen en debatten over de *publieke* intellectueel. Je komt deze *publieke* intellectueel als staande uitdrukking bij nogal wat trendgevoelige wetenschappers tegen. Een *publieke* intellectueel is echter een pleonasme – een stijlfiguur waarin je hetzelfde zegt in verschillende woordsoorten, zoals bijvoorbeeld ‘witte sneeuw’. Als dichter/neerlandica poog ik zo veel mogelijk te zeggen in zo min mogelijk woorden en reageer *with tongue in cheek* bij een *publieke* intellectueel tijdens de rondvraag van haar wetenschappelijk referaat aan de universiteit of in een ingezonden brief. Maar er is geen kruid tegen gewassen. **In het begrip *intellectueel* zit haar *publieke* rol in het debat over *maatschappelijke topics* besloten.** Volgens Wikipedia!

(Zie boven de link naar de tekst ‘*Intellectueel moet zich verre houden van politiek*’)

Zelf blij ik als dichter sinds dat Kamerdebat over de rol van de intellectuelen in het *publieke* domein een ontwikkeling te hebben gemaakt. Daarbij bevind ik me in gezelschap van Thomas Mann! Met 1 groot verschil: Thomas Mann en zijn Nederlandse vriend Menno ter Braak waren *schrijvers en essayisten*, Als schrijvers waren zij intellectuelen die zich mondeling en schriftelijk op het hoogste niveau konden uitdrukken.

Zij beheersten - net als neerlandici trouwens - vijf vormen van vakkundigheid, die met bijvoeglijk naamwoorden aangeduid worden: *exact, taalvaardig, erudiet en smaakvol,*

multimediaal en cultuurhistorisch bewust.

Maar het waren geen *dichters*....

Foto: Bezoekersingang Het Witte Huis Washington

The Power of Poetry

In het interview met mij getiteld ‘*The Power of Poetry*’ schreef Ingrid Kost, conservator van het Vredespaleis: “*Ever since graduating from Leiden University in Neerlandistiek (Dutch Studies), Eggels used poetry as a means to express her emotions. The sight of the famous cellist Mstislav Rostropovich playing during the fall of the Berlin Wall in 1989, inspired her to write MIR (peace). This was followed by a personal invitation of him to publish in her bilingual (Dutch-Russian) volume of poetry 'MIR' (The Wall), dedicated to maestro Rostropovitsj (with his permission). (gepubliceerd in: 'Nice' 2017)*

In een brief van mijn Russische vertaalster Irina Nazarova aan *Maestro Slava Rostropovitsj* die zij de Russische dirigent en mensenrechtenambassadeur overhandigde in het Concertgebouw in 2002 stond over mijn gedicht ‘*De Muur*’ dat zij in het Russisch vertaalde:

‘De muzen zwijgen niet als de kanonnen spreken. Clio en Euterpe gaan hand in hand.’

DE MUUR 1989

je snelt naar de muur
allegro Mstislav
speel vivace
een bres in de kooi
lieve rattenvanger
van loodgrijze Ladaas

je bevlekte hoofd, Gorby
kust de stenen grafitti
in zakjes te koop
voor kapitalisten
te hoop gelopen bij de muur

socialisme for sale
trompettert oost
naar west

kale mannen
aandeelhouders
van de wereldbeurs
worden dirigenten
van een soort vrede

© Hanneke Eggels

In: *MIR*, 2003

Later werd ik door het Vredespaleis tot ‘**Peace Poet**’ benoemd.

“She recognizes the strong link between poetry and politics, since many peace activists have used poetry as an effective means to communicate their ideas to a worldwide audience. Many poets have found their inspiration in times of war and conflict, exposing injustices and crimes and putting their own lives at risk. The Nobel Prize for Literature has been awarded to numerous poets whose work stems from their engagement and involvement with human rights, political prisoners and authoritarian regimes. Despite their hard life, imprisonment and sometimes exile, their voices reach many hearts and attract a worldwide attention. The project “Nobel Prize Winners for Literature”, was initiated by her in 1996. With a group of students she analyzes the works of Pablo Neruda, C. Milosz, M. Vargas Llosa, W. Szymborska, H. Müller and others. Her membership of P.E.N. and her participation in World Wide Reading, brought her into contact with other international authors.” Aldus het Vredespaleis in 2012

Voor het hele interview <https://www.peacepalacelibrary.nl/2012/10/the-power-of-poetry/>

Daarover en over mijn Betoog van de Week (Taalstaat) het NRC artikel over Nobelprijswinnaars Literatuur voerde presentator Leo Willemse van **Radio Amsterdamfm** onlangs met mij een gesprek: Hierbij de link.

<http://www.amsterdamfm.nl/paperback-radio-van-6-november-met-presentator-leo-willemse/>

Foto: Luisterend naar John Lennon en Yoko Ono in ‘Give peace a chance’.....bij Radio Amsterdamfm studio Boekhandel Scheltema

Ben benieuwd naar uw reactie.

Veel luister- en leesplezier!

Bestel mijn bundels over mensenrechten via www.eggels.com

